

فصلنامه علمی پژوهشی
دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت
دوره ۱۴ / شماره ۴ (پیاپی ۵۶) / زمستان ۱۴۰۴
صفحه ۴۹ تا ۶۴

تبیین فازی مدل پیش بینی شفافیت گزارشگری مالی در شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران

یونس پرواره

دانشجوی دکتری حسابداری، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران.
Parvarah_u@yahoo.com

محمود رحمانی

استادیار گروه مدیریت، واحد سنندج، دانشگاه آزاد اسلامی، سنندج، ایران. (نویسنده مسئول)
Mahmoud.Rahmani@iau.ac.ir

مهرداد قنبری

استادیار گروه حسابداری، واحد کرمانشاه، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمانشاه، ایران.
ghanbari@iauksh.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۲/۲۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۱۱

چکیده

شفافیت گزارشگری مالی یعنی گزارشهای مالی واحد تجاری، واقعیتهای اقتصادی واحد تجاری را به شیوه‌ای که برای استفاده کنندگان صورت‌های مالی قابل درک باشند، ارائه کند. شفافیت گزارشگری مالی از عوامل زیادی تأثیر پذیر است که به ذی‌نفعان و ذی‌حقان برون‌سازمانی در آگاهی از وضعیت یا عملکرد مالی شرکت، کمک می‌کند. هدف از این پژوهش شناسایی عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی بر اساس مطالعه متون تخصصی و نظرخواهی از ۲۰ نفر از خبرگان حوزه گزارشگری مالی می‌باشد. برای بررسی پایایی مولفه‌ها از شاخص کاپا استفاده شد. در جهت کمی‌سازی عوامل شناسایی شده از محاسبات فازی در نرم‌افزار صفحه گسترده اکسل استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که عوامل بیرونی و مرتبط با بازار با شش زیر مولفه، معیارهای راهبری شرکتی با هشت زیر مولفه، معیارهای مالی با شش زیر مولفه و معیارهای غیرمالی با هشت زیر مولفه بر شفافیت گزارشگری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران موثرند. همچنین رابطه کیفیت حسابرسی و شفافیت گزارشگری مالی رد نشد. بر اساس یافته‌های پژوهش چنین نتیجه‌گیری می‌شود که عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی در محیط‌های اقتصادی مختلف متفاوت است که در هنگام تصمیم‌گیری‌ها و سیاست‌گذاری‌ها باید مورد توجه قرار گیرد.

واژه‌های کلیدی: شفافیت گزارشگری مالی، عوامل بیرونی، معیارهای راهبری شرکتی، معیارهای مالی، معیارهای غیرمالی.

۱- مقدمه

گزارش‌های مالی از مهم‌ترین منابع اطلاعاتی است که هدف آن فراهم کردن اطلاعات لازم برای تصمیم‌گیری‌های اقتصادی می‌باشد و میزان زیادی از اطلاعات مورد نیاز بازار سرمایه را فراهم می‌کند. این اطلاعات باید طوری باشد که برای کلیه ذی‌نفعان و ذی‌حقان شامل سرمایه‌گذاران، اعتباردهندگان و ... نقاط قوت و ضعف مالی واحد تجاری را نمایان سازد و مبنایی فراهم سازد که بتوان بر اساس آن اطلاعات مربوط به عملکرد واحد تجاری را ارزیابی کرد. به عبارت دیگر، اطلاعات ارائه شده در این گزارش‌ها در صورتی برای استفاده‌کنندگان مفید و سودمند است که شفاف باشند. شفافیت اطلاعات جزء اصلی راهبری شرکتی است و بر کارایی تخصیصی و اطلاعاتی بازار اثرگذار است. افشای مناسب اطلاعات توسط شرکت‌ها، در کنار سایر منابع اطلاعاتی، به سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان در برآورد ارزش شرکت و ریسک و بازده و تصمیم‌گیری‌های اقتصادی و همچنین راهبردهای آنها کمک می‌کند (ترانگ^۱ و همکاران، ۲۰۲۲؛ گنزالز^۲ و همکاران، ۲۰۲۱؛ گابن^۳ و همکاران، ۲۰۲۱؛ خواجوی و همکاران، ۱۴۰۰). بیش از یک دهه است که راهبردهای سرمایه‌گذاری سرمایه‌گذاران تحت تأثیر شفافیت اطلاعات مالی شرکتی، قرار گرفته است. رشد روز افزون تحقیقات نشان می‌دهد که در دسترس بودن و کیفیت اطلاعات مالی شرکت‌ها، دو معیار اصلی تأثیرگذار بر تصمیمات و راهبرد سرمایه‌گذاران است. در سال‌های اخیر تأثیر شفافیت اطلاعات بر اعتماد سرمایه‌گذاران به صورت گسترده‌ای در بازارهای جهانی بررسی شده است. با توجه به گزارش‌های فزاینده تقلب‌های حسابداری و سوء استفاده‌ها در سال‌های اخیر، اهمیت شفافیت به طور گسترده‌ای توسط دانشگاهیان و قانون‌گذاران بازار مدنظر قرار گرفته که منجر به وضع قوانین و مقررات متعددی شده که برای اطمینان از افشای به موقع و قابل اطمینان اطلاعات مالی معرفی شده اند (چالکاو و وانگ^۴، ۲۰۲۲؛ فانگ^۵، ۲۰۱۴).

هم زمان با وضع قوانین و مقررات مرتبط با شفافیت، پژوهشگران نیز در زمینه شفافیت گزارشگری مالی و مطالب مرتبط پژوهش‌هایی انجام دادند که همگی نشان می‌دهد عوامل متعددی بر شفافیت گزارشگری مالی اثر گذار هستند (ایکسیانگ^۶ و همکاران، ۲۰۲۰؛ بشکوه، ۱۴۰۰). عوامل مربوطه می‌تواند در بر گیرنده معیارهای مالی و غیر مالی شرکت‌ها و یا عوامل بیرونی باشد که باید متناسب با شرایط هر بازار مورد توجه

قرار گیرد. این موضوع مسئله اصلی پژوهش حاضر است که برای دستیابی به هدف پژوهش مورد بررسی قرار خواهد گرفت. هدف از این پژوهش شناسایی و رتبه‌بندی عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری در بازار سرمایه ایران است. متناسب بودن عوامل مربوطه با شرایط سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی موجود در بازار سرمایه ایران و همچنین شرایط رقابتی موجود، نیازمند مطالعه دقیق متون تخصصی و نظرخواهی دقیق از خبرگان است. شناسایی این عوامل به شرکت‌ها در افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران کمک خواهد نمود که این مهم سبب رونق بازار سرمایه خواهد شد. اگرچه شفافیت، هسته مرکزی گزارشگری مالی مدرن است که به استفاده‌کنندگان در شناخت واحد تجاری کمک می‌کند. با وجود اهمیت بالای شفافیت گزارشگری مالی، این مفهوم در بازار سرمایه ایران مورد توجه زیادی قرار نگرفته است. از اینرو ضرورت دارد که عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی به صورت جداگانه در بازار سرمایه ایران مورد توجه قرار گیرد. در حال حاضر شفافیت یکی از مفاهیم داغ و در رأس همه شرکت‌ها است و بر اساس شرایط و موقعیت، شفافیت و انتظارات مرتبط با آن از معانی مختلفی برخوردار است. شفافیت در حسابداری همانند اطلاع‌رسانی درباره معاملات اوراق قرضه و شفافیت اطلاعاتی که بین دولت و بانک مرکزی درباره ارزش صورت می‌گیرد؛ نیست. شفافیت یک مولفه فرهنگی بوده و در بین محیط‌های جغرافیایی و سیاسی مختلف متفاوت است، برای مثال، انتظارات شفافیت اطلاعات مالی در ایالات متحده در مقایسه با شفافیت اطلاعات مالی در اروپا و هند مشابه نیست که این مبحث نیز ضرورت بررسی این موضوع در بازار سرمایه ایران را دو چندان می‌کند (نمازی و دهقانی، ۱۴۰۱؛ امیری و همکاران، ۱۳۹۷؛ یوسفی اصل و همکاران، ۱۳۹۵؛ لیو^۷ و همکاران، ۲۰۲۲؛ سیمون^۸، ۲۰۰۶).

در این پژوهش ابتدا مبانی نظری و تجربی شفافیت گزارشگری مالی و عوامل موثر بر آن ارائه می‌شود و سپس به روش شناسی پژوهش اشاره و در نهایت پس از ارائه یافته‌های رهنمودهایی برای استانداردها، قانونگذاران و همچنین مدیران، تحلیلگران و سرمایه‌گذاران در جهت افزایش پاسخگویی و شفافیت گزارشگری مالی متناسب با شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور ارائه خواهد نمود.

⁵ . Fung

⁶ . Xiong

⁷ . Liu

⁸ . Simon

¹ . Truong

² . Gonzalez

³ . Nguyen

⁴ . Chulkov and Wang

۲. مبانی نظری شفافیت گزارشگری مالی

یکی از مهم‌ترین دیدگاه‌های تئوری‌های حسابداری دیدگاه اطلاعاتی است که در مقابل دیدگاه اندازه‌گیری قرار دارد. دیدگاه‌های مربوطه بر گرفته از تئوری‌های مبتنی بر تصمیم هستند که در جهت بهبود تصمیمات ذی‌نفعان تلاش می‌کنند. این تئوری سبب شده تا بحث افشای اطلاعات مالی همواره یکی از مهم‌ترین مباحث تئوری‌های حسابداری قلمداد گردد. بر اساس استانداردهای حسابداری افشای اطلاعات و چگونگی آن یکی از مهم‌ترین عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی می‌باشد. اهمیت این موضوع از آنجا نشأت می‌گیرد که شفافیت در نهایت سبب بهبود پاسخگویی خواهد شد که این موضوع نیز نشان‌دهنده وابستگی بحث شفافیت گزارشگری مالی به تئوری مشروعیت در حسابداری می‌باشد که با افزایش نقش حسابداری در جامعه، در نهایت سبب بالا رفتن کیفیت گزارش‌های مالی شرکت‌ها خواهد شد (اسلام^۱ و همکاران، ۲۰۲۳؛ ارین و آدگبوی^۲، ۲۰۲۲؛ نورانبی^۳، ۲۰۲۱). اگرچه شفافیت یکی از مهم‌ترین مشخصه‌های گزارش‌های مالی است که ریسک اطلاعاتی را کاهش می‌دهد و در نهایت هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد، اما تاکنون به خوبی تعریف نشده است. تعاریفی که ارائه شده به دو مفهوم واقعیات اقتصادی و قابل فهم بودن اشاره دارد و این بدین معنی است که شفافیت یعنی اطلاعات ارائه شده اعم از اجباری یا اختیاری، واقعیات اقتصادی واحد تجاری را متناسب با شرایط رقابتی و ریسک‌های موجود به خوبی نشان دهد و فهم اطلاعات برای استفاده‌کنندگان آگاه میسر باشد و این موضوع پایه اصلی شفافیت در شرکت‌ها می‌باشد (فرناندس و باربوسا^۴، ۲۰۲۲؛ لیو و همکاران، ۲۰۲۲؛ بارس و شیپر^۵، ۲۰۰۸).

اساس و پایه تئوریک شفافیت اطلاعات مالی شامل دو نظریه اساسی است که عبارتند از اطلاعات مفید و عدم تقارن اطلاعاتی. در خصوص نظریه اطلاعات مفید ایجیری و جادیک^۶ (۱۹۹۶) بیان کردند برای ایجاد اطلاعات مفید، اطلاعات باید به موقع، قابل اعتماد و مناسب در گزارشهای مالی افشا شوند و همچنین تمام اطلاعات مالی مورد نیاز استفاده‌کنندگان افشا شود. نظریه دیگر مربوط به عدم تقارن اطلاعاتی است که این نظریه ابتدا توسط اکرلوف^۷ و همکاران (۱۹۷۰) معرفی شد. این نظریه به بررسی عدم تقارن اطلاعاتی بین تهیه‌کنندگان اطلاعات و استفاده‌کنندگان اطلاعات می‌پردازد. عدم تقارن اطلاعاتی زمانی رخ می‌دهد که اطلاعاتی به استفاده‌کنندگان ارائه نشود و

یا اینکه ارائه اطلاعات نامشخص و یا ناقص باشند. وجود عدم تقارن اطلاعاتی در شرکت‌ها موجب شفافیت پایین اطلاعات مالی شرکت‌ها می‌شود و مشکلات نمایندگی را بیشتر تشدید می‌کند (کلیسنس و فان^۸، ۲۰۰۲).

تقارن اطلاعاتی در صورتی ایجاد می‌شود که مدیران و سرمایه‌گذاران اطلاعات یکسانی درباره شرکت دارند. بنابراین مدیران و بازار، عدم اطمینان یکسانی را درباره شرکت تجربه می‌کنند. عدم تقارن اطلاعاتی وضعیتی است که مدیران در مقایسه با سرمایه‌گذاران، اطلاعات افشا نشده بیشتری درباره عملیات و جوانب مختلف شرکت در آینده در اختیار دارند. سرمایه‌گذاران تنها به واسطه اطلاعات صورتهای مالی قادر به عکس‌العمل به موقع در بازار سهام نیستند و همواره تمایل به کسب اطلاعات محرمانه دارند که این کار احتمالاً به کاهش نقدشوندگی در بازار و افزایش هزینه سرمایه منجر می‌شود. معمولاً زمانی که اطلاعات تازه‌ای از وضعیت شرکتها در بازار منتشر می‌شود، تحلیلگران، سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان این اطلاعات را تجزیه و تحلیل می‌کنند و بر مبنای آن تصمیم به خرید و فروش می‌گیرند. این اطلاعات و نحوه تأثیر آن بر رفتار استفاده‌کنندگان، به ویژه سهامداران، موجب تغییر قیمت و حجم معاملات سهام می‌شود؛ زیرا نحوه برخورد افراد با این اطلاعات جدید، نوسان قیمتی را شکل می‌دهد. بنابراین در صورت نشت اطلاعات، واکنش‌های متفاوتی از سوی سرمایه‌گذاران به واسطه وجود عدم تقارن اطلاعاتی در بازار سرمایه مشاهده می‌شود که تحلیل‌های نادرست و گمراه‌کننده‌ای را از وضعیت جاری بازار به همراه خواهد داشت. عدم تقارن اطلاعاتی، پیامدهای نامطلوب مختلفی از قبیل افزایش هزینه معاملات، کاهش کارایی بازار و کاهش نقدشوندگی به دنبال دارد و به طور کلی، موجب کاهش سود حاصل از معاملات در بازارهای سرمایه می‌شود. تأثیرات زیاد عدم تقارن اطلاعاتی سبب شده تا بحث شفافیت گزارشگری مالی مورد توجه کلیه ذی‌نفعان و ذی‌حقان کلیدی در بازار سرمایه قرار گیرد و ناظران بازار سرمایه را نیز مجبور به ایجاد شرایطی برای افزایش شفافیت گزارشگری مالی نماید. اهمیت شفافیت گزارشگری مالی سبب شده تا این مولفه از عوامل زیادی اعم از مالی و غیر مالی تأثیرپذیرد که عوامل مربوطه در پژوهش‌های مختلفی مورد توجه قرار گرفته‌اند (لیو^۹ و همکاران، ۲۰۲۲؛ چالکاو و وانگ، ۲۰۲۲؛ ترانگ و همکاران،

6. Ijiri and Jaedicke

7. Akertlof

8. Claessens and Fan

9. Liu

1. Islam

2. Erin and Adegboye

3. Nurunnabi

4. Fernandes and Barbosa

5. Barth & Schipper

۲۰۲۲؛ ایکسیانگ و همکاران، ۲۰۲۰؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۵).

۳. مبانی تجربی (پیشینه) شفافیت گزارشگری مالی

ایسلام و همکاران (۲۰۲۳) اثرات اندازه شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی از طریق اثرات میانجی کیفیت کمیته حسابرسی و کیفیت عملکرد حسابرسی داخلی را تایید نمودند. لیو و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی در خصوص رابطه شفافیت و ارزش شرکت با در نظر گرفتن تاثیر رقابت بازار بر این رابطه انجام دادند. نتایج نشان داد که بین شفافیت و ارزش شرکت رابطه معناداری وجود دارد و رقابت بازار بر این رابطه اثرگذار است. همچنین نوع صنعت نیز بر این رابطه اثرگذار است. چالکاو و وانگ (۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی نشان دادند که مسئولیت اجتماعی شرکت با کیفیت گزارشگری مالی رابطه دارد. لیو و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی با عنوان ایجاد یک مزیت رقابتی بر مبنای شفافیت انجام دادند. نتایج نشان داد که شفافیت گزارشگری مالی یکی از ابعاد مهم مسئولیت اجتماعی است که باید مورد توجه قرار گیرد. ترانگ و همکاران (۲۰۲۲) پژوهشی در خصوص رابطه شفافیت اطلاعات و افشا با ارزش شرکتهای بورسی ویتنام انجام دادند. یافته ها نشان داد که بین شفافیت اطلاعات و افشا با ارزش شرکتهای رابطه معناداری وجود دارد. ایکسیانگ و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی در خصوص رابطه کیفیت اطلاعات داخلی و نگهداشت وجه نقد نشان دادند بین کیفیت اطلاعات داخلی و نگهداشت وجه نقد رابطه منفی و معناداری وجود دارد. در شرکتهای پیچیده (شرکتهای دارای بخش های تجاری بیشتر)، شرکتهای دارای مالکیت دولتی و شرکتهای با حاکمیت شرکتی ضعیف این ارتباط منفی تر است. لیو^۱ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان تاثیر مالکیت نهادی بر شفافیت اطلاعات شرکت ها نشان دادند که مالکیت نهادی بر شفافیت اطلاعات مالی شرکت ها اثرگذار است. لوبو^۲ و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی در خصوص رابطه بین نوآوری، کیفیت اطلاعات حسابداری با توجه به پیامدهای کیفیت حسابرسی نشان دادند که بین نوآوری با کیفیت اطلاعات حسابداری رابطه معناداری وجود دارد و کیفیت حسابرسی بر این رابطه اثرگذاری مثبتی دارد. چیمما^۳ و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی با عنوان تاثیر زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر بر گزارشگری مالی به این نتیجه رسیدند که این زبان تاثیر مثبتی

بر یکپارچگی و شفافیت گزارشگری مالی دارد. لانگ^۴ و همکاران (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان شفافیت، نقدینگی و ارزشیابی نشان دادند که هزینه های معاملاتی کمتر و نقدینگی بیشتر، مدیریت سود کمتر و استانداردهای حسابداری بهتر و کیفیت حسابرسی و تحلیل های دقیق تر تحلیلگران بر شفافیت گزارشگری مالی اثرگذار است. سالوسکی و زولچ^۵ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان تاثیر مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی نشان دادند که مسئولیت اجتماعی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی تاثیر دارد. رسولی و همکاران (۱۴۰۲) نشان دادند که قدرت مدیر عامل بر شفافیت گزارشگری مالی تاثیر دارد. پیری (۱۴۰۱) نشان داد که قدرت مدیر عامل بر شفافیت گزارشگری مالی تاثیر ندارد، اما نشان داد که شرایط اقتصادی بر شفافیت گزارشگری مالی تاثیر دارد. خواجهی و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان تاثیر هزینه نقدشوندگی موجودی ها بر رابطه بین کیفیت اطلاعات حسابداری و اعتبار تجاری نشان دادند که بین کیفیت اطلاعات حسابداری و اعتبار تجاری رابطه معکوس وجود دارد. همچنین، اثر کیفیت اطلاعات حسابداری بر اعتبار تجاری، تحت تاثیر هزینه نقدشوندگی موجودی ها قرار نمی گیرد. نمازی و دهقانی (۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان بررسی رابطه بین نوآوری شرکت و شفافیت اطلاعات حسابداری با تاکید بر نقش تعدیلی ابعاد حسابرسی نشان دادند که نوآوری شرکت بر شفافیت اطلاعات حسابداری تاثیر مثبت و معناداری دارد. ابعاد حسابرسی بر شفافیت اطلاعات حسابداری تاثیر مثبت و معناداری دارد. متغیر ابعاد حسابرسی تاثیر معناداری بر رابطه بین نوآوری و شفافیت اطلاعات حسابداری دارد. همچنین یافته ها نشان داد که پرداختن شرکت ها به فعالیتهای نوآورانه (نظیر فعالیت های تحقیق و توسعه، هزینه های آموزش کارکنان، سطح سرمایه فکری شرکت، استفاده از روش های نوین حسابداری مدیریت و تحصیل ماشین آلات، تجهیزات و نرم افزار) منجر به ایجاد محیط اطلاعاتی شفاف می شود. عزلتی و همکاران (۱۴۰۰) نقش سازوکارهای نظارتی بر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی را رد نکردند. خواجهی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تاثیر توانایی مدیران بر پیامدهای عدم شفافیت اطلاعات شرکت نشان دادند که توانایی مدیران با رتبه شاخص عدم شفافیت اطلاعات شرکت، اختلاف قیمت خرید و فروش سهام و خطای پیش بینی سود؛ رابطه منفی و معناداری وجود دارد. همچنین، بین توانایی مدیران با معاملات تجاری و اقلام تعهدی اختیاری؛ رابطه معناداری وجود ندارد.

⁴ . Lang

⁵ . Salewski & Zülch

¹ . Liu

² . Lobo

³ . Chima

همکاران (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان ارزیابی الگوی شفافیت گزارشگری مالی پیشنهادی بر مبنای نقدشوندگی سهام نشان دادند که الگوی شفافیت گزارشگری مالی پیشنهادی، رابطه معناداری با شاخص نقدشوندگی دارد در حالی که رابطه بین شاخص افشای سازمان بورس و اوراق بهادار با این متغیرها معنادار نیست. عظیمی و گنجی ارجنکی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان تأثیر مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی نشان دادند که، بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و میزان محافظه‌کاری رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین بین مسئولیت‌پذیری اجتماعی شرکت و کیفیت ارقام تعهدی نیز رابطه معناداری یافت نشد. یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهشی با عنوان تبیین مدل شفافیت گزارشگری مالی نشان دادند که معیارهای مالی، راهبری شرکتی، میزان مالکیت سرمایه‌گذاران نهادی، ریسک‌ها و فرصت‌های رشد شرکت، به موقع بودن، قابلیت اعتماد میزان تامین منابع شرکت از محل بدهی، مدیریت سود و معیار دقت پیش‌بینی سود مدیران بر شفافیت گزارشگری مالی اثرگذارند. لذا با توجه به مبانی نظری و تجربی پژوهش سوالات زیر طراحی می‌شود:

سوال اول پژوهش: چه عواملی بر شفافیت گزارشگری مالی اثرگذارند؟

سوال دوم پژوهش: کدامیک از عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی از لحاظ خبرگان دارای اهمیت بیشتری است؟

۴. روش شناسی پژوهش

برای پاسخ سوال اول از روش دلفی و برای پاسخ به سوال دوم از روش دلفی فازی استفاده می‌شود، لذا پژوهشی کیفی - کمی است. مرحله اول اجرای روش دلفی است که با مطالعه متون تخصصی و سپس رد و بدل شدن مولفه‌های شناسایی شده در بین ۲۰ نفر از خبرگان بکار می‌رود (تشریح دلفی، جوشی^۱ و همکاران، ۲۰۱۱). مرحله دوم اجرای روش دلفی فازی جهت کمی نمودن و بررسی میزان توافق روی هریک از مولفه‌های شناسایی شده در مرحله دلفی که با نظرخواهی از ۲۰ نفر از خبرگان انجام می‌شود. در این مرحله مولفه‌های مهم‌تر شناسایی و میزان توافق بر روی آنها نیز اندازه‌گیری می‌شود. شیوه کار روش دلفی به عنوان ابزاری کیفی به شرح زیر است:

برای محاسبه عدم شفافیت اطلاعات از معیارهای رتبه شاخص عدم شفافیت اطلاعات شرکت، معاملات تجاری، اختلاف قیمت خرید و فروش سهام، خطای پیش‌بینی سود و ارقام تعهدی اختیاری استفاده شده است. بشکوه (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان رتبه شفافیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری؛ ارائه مدل جامع اندازه‌گیری و شواهدی از نقش ویژگی‌های حسابرس در بهبود آن نشان دادند که عناصر کیفیت حسابرسی رابطه مستقیم و معنادار با رتبه شفافیت گزارشگری مالی دارند. مقدم و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان شفافیت گزارشگری مالی، گزارش حسابرسی و تغییرات ساختار سرمایه نشان دادند که اظهار نظر حسابرس، بدهی‌های بلندمدت، مالکیت نهادی و استقلال هیات‌مدیره (مکانیزم‌های حاکمیت شرکتی)، دقت اطلاعات و نوسان سود (تحلیل مالی)، بازده دارایی و بازده سرمایه (عملکرد مالی)، رقابت و اندازه شرکت (محیط)، جریان‌ات نقدی و نقد شونده‌گی دارایی‌ها (نقدینگی)، به عنوان عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی تعیین گردیده‌اند. بهارستان و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان رتبه‌بندی روش‌های اندازه‌گیری شفافیت گزارشگری مالی: کاربرد تجزیه و تحلیل سلسله‌مراتبی نشان دادند که از میان ویژگی‌های کیفی مرتبط با اندازه‌گیری شفافیت گزارشگری، قابلیت اتکا، بالاترین رتبه و به موقع بودن و مربوط بودن در رده‌های بعدی قرار دارند. همچنین تجزیه و تحلیل نهایی نشان می‌دهد گزینه شاخص شفافیت بورس تهران رتبه اول، چارچوب بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) رتبه دوم، معیار SP رتبه سوم و کیفیت سود رتبه چهارم را کسب کرده است. زحمتکش و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر بر شفافیت اطلاعات مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران نشان دادند که زبان گزارشگری تجاری توسعه‌پذیر بر شفافیت اطلاعات مالی تأثیر مثبت معنادار دارد. امیری و همکاران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان اثر رفتارهای کوتاه‌بینانه و خوش‌بینانه مدیریت بر شفافیت اطلاعات مالی نشان دادند که رفتار خوش‌بینی مدیران باعث کاهش شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌ها می‌شود و رفتار کوتاه‌بینانه مدیران بر شفافیت اطلاعات مالی شرکت‌ها اثر منفی می‌گذارد. علوی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان بررسی تأثیر فعالیت‌های کمیته‌های حسابرسی بر گزارشگری مالی نشان دادند که فعالیت‌های کمیته حسابرسی هنوز به طور موثر موجب بهبود کیفیت گزارشگری مالی در دو سال پس از استقرار این کمیته‌ها نشده است. یوسفی اصل و

^۱. Joshi

۵. یافته های پژوهش

سوال اول پژوهش: چه عواملی بر شفافیت گزارشگری مالی اثرگذارند؟

برای پاسخگویی به سوال اول ابتدا مقالات فارسی و انگلیسی مرتبط با موضوع مورد مطالعه قرار گرفت و عوامل اثرگذار بر شفافیت گزارشگری مالی شناسایی شد. برای تعیین روایی ابزارهای پژوهش که مقالات مورد مطالعه‌اند از برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی^۱ CASP استفاده می‌شود. با استفاده از برنامه مهارت‌های ارزیابی حیاتی یا روش CASP با ۱۰ شرط کیفی هر مقاله به لحاظ کیفی مورد ارزیابی قرار گیرد. به هر یک از مقالات براساس هر یک از این شرایط، امتیازی بین ۱ تا ۵ تخصیص داده می‌شود. مقالاتی که مجموع امتیازات آن‌ها ۲۵ و بالاتر شود به لحاظ کیفی تأیید و باقی مقالات حذف خواهند شد. شرایط در نظر گرفته شده برای روش CASP در این پژوهش عبارتند از: تناسب اهداف مقاله مورد بررسی با اهداف پژوهش، به روز بودن پژوهشی مقاله مورد بررسی، طرح

مطرح شده در مقاله مورد بررسی، روش نمونه‌گیری در مقاله مورد بررسی، روش و کیفیت جمع‌آوری داده‌ها، میزان انعکاس پذیری امکان بسط دادن نتایج و دستاوردها مقاله مورد بررسی، میزان و نحوه رعایت نکات اخلاقی رایج در زمینه تدوین متون پژوهشی در مقاله مورد بررسی، میزان دقت در زمینه تجزیه و تحلیل داده‌ها در مقاله مورد بررسی، وضوح بیان در ارائه یافته‌های مقاله مورد بررسی و ارزش کلی مقاله مورد بررسی. از آنجا که ۱۰ ویژگی وجود دارد و حداکثر امتیاز هر ویژگی ۵ می‌باشد، بنابراین بیشترین نمره‌ای که هر مقاله براساس مقیاس CASP کسب می‌کند، ۵۰ می‌باشد. ساده‌ترین روش آن است که هر مقاله‌ای که پایین‌تر از ۲۵ امتیاز دارد حذف شود. امتیازات شامل ضعیف (۰ تا ۱۰)، متوسط (۱۱ تا ۲۰)، خوب (۲۱ تا ۳۰)، خیلی خوب (۳۱ تا ۴۰) و عالی (۴۰ تا ۵۰) بودند. میزان میانگین امتیاز CASP مربوط به مقالات ۴۵ می‌باشد که نشان‌دهنده روایی ابزارهای پژوهش به صورت عالی (۴۱ تا ۵۰) است. امتیاز مقالات از ۳۵ تا ۵۰ متغیر بوده‌اند.

جدول ۱: عوامل اثرگذار بر شفافیت گزارشگری مالی در مقالات مورد مطالعه

عامل اثرگذار	منبع	عامل اثرگذار	منبع
رقابت بازار	لیو و همکاران (۲۰۲۲)؛ مقدم و همکاران (۱۳۹۹)	کیفیت حسابرسی	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)؛ بشکوه (۱۴۰۰)
نوع صنعت	لیو و همکاران (۲۰۲۲)	تحلیل‌های تحلیلگران	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)
ارزش شرکت	لیو و همکاران (۲۰۲۲)؛ ترانگ و همکاران (۲۰۲۲)؛ گنزالز و همکاران (۲۰۲۱)؛ گاین و همکاران (۲۰۲۱)	اعتبار تجاری	خواجوی و همکاران (۱۴۰۱)
مسئولیت اجتماعی	چالکاو و وانگ (۲۰۲۲)؛ لیو و همکاران (۲۰۲۲)؛ سالوسکی و زولچ (۲۰۱۲)؛ عظیمی و گنجی ارجنکی (۱۳۹۵)	فعالیت‌های تحقیق و توسعه	نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)
نگهداشت وجه نقد	ایکسیانگ و همکاران (۲۰۲۰)	هزینه‌های آموزش کارکنان	نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)
پیچیدگی شرکت	ایکسیانگ و همکاران (۲۰۲۰)	سطح سرمایه فکری شرکت	نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)
معیارهای راهبری شرکتی	ایکسیانگ و همکاران (۲۰۲۰)؛ مقدم و همکاران (۱۳۹۹)؛ علوی و همکاران (۱۳۹۶)؛ یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)	استفاده از روش‌های نوین حسابداری مدیریت	نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)
مالکیت دولتی	ایکسیانگ و همکاران (۲۰۲۰)؛ مقدم و همکاران (۱۳۹۹)	توانایی مدیران	خواجوی و همکاران (۱۴۰۰)
مالکیت نهادی	لیو و همکاران (۲۰۱۸)؛ یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)	اظهار نظر حسابرس	مقدم و همکاران (۱۳۹۹)
نوآوری	لوبو و همکاران (۲۰۱۷)؛ نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)	بدهی بلند مدت	مقدم و همکاران (۱۳۹۹)؛ یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)
کیفیت حسابرسی	لوبو و همکاران (۲۰۱۷)	نسبت های مالی	مقدم و همکاران (۱۳۹۹)؛ یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)
فناوری اطلاعات	چیما و همکاران (۲۰۱۵)؛ نمازی و دهقانی (۱۴۰۱)؛ زحمتکش و همکاران (۱۳۹۸)	اندازه شرکت	مقدم و همکاران (۱۳۹۹)
استانداردهای حسابداری	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)	نگرش و طرز فکر مدیران	امیری و همکاران (۱۳۹۷)

^۱. Critical Appraisal Skills Program

عامل اثرگذار	منبع	عامل اثرگذار	منبع
هزینه های معاملاتی	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)	ریسک های شرکت	یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)
نقدشوندگی سهام	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)؛ مقدم و همکاران (۱۳۹۹)؛ یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۵)	فرصت های رشد	یوسفی اصل و همکاران (۱۳۹۳)
مدیریت سود	لانگ و همکاران (۲۰۱۲)		

منبع: یافته‌های پژوهش

پس از این مرحله پرسشنامه‌ای در اختیار خبرگان قرار گرفت تا در خصوص حذف و اضافه نمودن مولفه‌های موثر بر شفافیت گزارشگری مالی توافق حاصل گردد. در این مرحله ۲۰ نفر از خبرگان شامل مشاوران و مدیران مالی با تجربه و حسابداران رسمی و اساتید دانشگاه انتخاب شدند. پس از این مرحله در دو راند دلفی عوامل زیر نهایی شدند:

جدول ۲: عوامل نهایی شده در راندهای دلفی

مولفه های اصلی و محوری	مولفه های اصلی و محوری	مولفه های فرعی	مولفه های فرعی
عوامل بیرونی و مرتبط با بازار	معیارهای مالی	رقابت بازار	نسبت های مالی
		ریسک صنعت	نقدشوندگی سهام
		برند	استانداردهای حسابداری
		شرایط سیاسی	مدیریت سود
		شرایط اقتصادی	اندازه شرکت
		شرایط اجتماعی	عملکرد شرکت
معیارهای راهبری شرکتی	معیارهای غیر مالی	کنترل های داخلی	فناوری اطلاعات
		کمیته حسابرسی	نگرش و طرز فکر مدیران
		مدیریت ریسک	توانایی مدیران
		استقلال هیأت مدیره	اظهار نظر حسابرس
		اندازه هیأت مدیره	پیچیدگی شرکت
		نوع مالکیت	ابزارهای حسابداری مدیریت
		کیفیت حسابرسی	ریسک شرکت
		حسابرسی داخلی	مسئولیت اجتماعی

منبع: یافته‌های پژوهش

برای تعیین میزان پایایی عوامل فوق از ضریب کاپای کوهن استفاده می‌شود: مقدار PA0 نمایانگر میزان توافق دو ارزیاب است. مقدار PAE نیز نمایانگر میزان توافق مورد انتظار است. چنانچه مقدار این ضریب از ۰.۶ بیشتر باشد پایایی وجود دارد.

جدول ۳: میزان توافق بین کدگذاران برای طبقه بندی عوامل فرعی و اصلی

نرمال سازی	جمع	کدگذار ۲				جدول متقاطع	
		غیر مالی	مالی	راهبری شرکتی	بیرونی	کدگذار ۱	
۰.۰۳۳	۱	۱	۰	۰	۰		
۰.۲۳۳	۷	۰	۱	۵	۱	راهبری شرکتی	
۰.۵	۱۵	۰	۱۳	۱	۱	مالی	
۰.۲۳۳	۷	۵	۱	۰	۱	غیر مالی	
فرمول کاپا	۳۰	۶	۱۵	۶	۳	جمع	
نرمال سازی		۰.۲	۰.۵	۰.۲	۰.۱		

منبع: یافته‌های پژوهش

در این مرحله ابتدا خبرگان به بررسی روایی دقیق مولفه‌ها پرداختند و مولفه‌ها نهایی شدند. سپس به بیان اهمیت هر یک از موارد در قالب دلفی فازی ۷ درجه اشاره شد، تا در نهایت میزان اجماع بر هر یک از مولفه‌ها مشخص شود. ابتدا پاسخ‌های خبرگان در قالب اعداد فازی به شرح جدول ۵ وارد جدول می‌شوند. پس از این مرحله محاسبات فازی انجام می‌شوند و موارد مورد پذیرش نهایی مشخص می‌شوند. نمودار ۱ نیز رتبه هر یک از عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی را نشان می‌دهد

مجموع قطر ماتریس تقسیم بر عدد ۳۰ (توافق دوارزیاب (PAO)) ۰.۷۷ است. مجموع ضرب اعداد نرمال شده در یکدیگر (توافق مورد انتظار (PAE)) ۰.۳۵ است. لذا میزان ضریب کاپا بر اساس محاسبات انجام شده (تقسیم ۰.۴۲ بر ۰.۶۵) ۰.۶۴۳ بود که نشان دهنده تأیید طبقه‌بندی عوامل فرعی فوق در هر یک از عوامل اصلی می‌باشد. در نهایت با در اختیار قرار دادن عوامل در اختیار خبرگان و وزن‌دهی فازی آنها علاوه بر پذیرش نهایی مولفه‌ها به رتبه‌بندی آنها پرداخته می‌شود:

سوال دوم پژوهش: کدامیک از عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی از لحاظ خبرگان دارای اهمیت بیشتری است؟

جدول ۴: اعداد فازی مثلثی معادل طیف لیکرت ۷ درجه

کاملاً بااهمیت			خیلی بااهمیت			باهمیت			متوسط			بی اهمیت			خیلی بی اهمیت			کاملاً بی اهمیت		
۱	۱	۰.۹	۱	۰.۹	۰.۷۵	۰.۹	۰.۷۵	۰.۵	۰.۷۵	۰.۵	۰.۳	۰.۵	۰.۳	۰.۱	۰.۳	۰.۱	۰	۰.۱	۰	۰

منبع: (حبیبی و همکاران، ۲۰۱۵)

جدول ۵: کمی سازی نظرات خبرگان در قالب اعداد فازی

مولفه اصلی	زیر مولفه ها	نظر کارشناس خبره ۱			نظر کارشناس خبره ...			نظر کارشناس خبره ۲۰		
		N	M	L	N	M	L	N	M	L
	عامل ۱	۱	۱	۰.۹	...	...	...	۱	۱	۰.۹
	عامل ...	۱	۱	۰.۹	...	...	...	۱	۱	۰.۹
	عامل n	۱	۱	۰.۹	...	...	...	۱	۰.۹	۰.۷۵

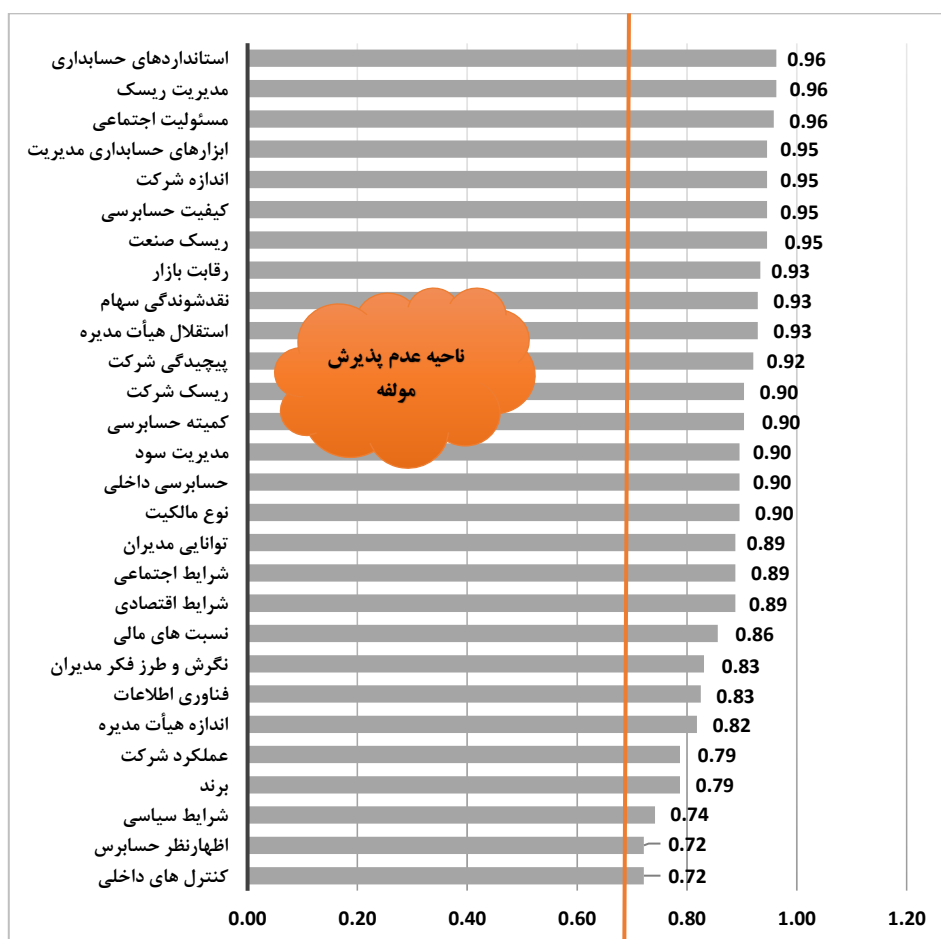
منبع: یافته‌های پژوهش

جدول ۶: محاسبات فازی نظرات خبرگان

مولفه اصلی	زیر مولفه ها	جمع فازی			میانگین فازی			نتیجه نهایی	
		$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$	$\sum N/20$	$\sum M/20$	$\sum L/20$		
عوامل بیرونی و مرتبط با بازار	رقابت بازار	۱۹.۳	۱۹.۳	۱۶.۹	۰.۸۴	۰.۹۶	۰.۹۹	۰.۹۳	
	ریسک صنعت	۱۹.۹	۱۹.۵۵	۱۷.۳	۰.۸۶۵	۰.۹۷	۰.۹۹	۰.۹۴	
	برند	۱۷.۹	۱۶.۱۵	۱۳.۲	۰.۶۶	۰.۸	۰.۸۹	۰.۷۸	
	شرایط سیاسی	۱۷.۱	۱۵.۰۵	۱۲.۳۵	۰.۶۷	۰.۷۵	۰.۸۵	۰.۷۴	
	شرایط اقتصادی	۱۸.۲	۱۵.۶	۱۵.۶	۰.۷۸	۰.۷۸	۰.۹۷	۰.۸۸	
	شرایط اجتماعی	۱۸.۲	۱۵.۶	۱۵.۶	۰.۷۸	۰.۷۸	۰.۹۷	۰.۸۸	
	معیارهای راهبری شرکتی	کنترل های داخلی	۱۶.۳	۱۴.۶۵	۱۲.۳۵	۰.۶۱	۰.۷۳	۰.۸۱۵	۰.۷۲
		کمیته حسابرسی	۱۹.۹	۱۸.۵۵	۱۵.۸	۰.۷۹	۰.۹۲	۰.۹۹	۰.۹
		مدیریت ریسک	۲۰	۱۹.۹	۱۷.۸۵	۰.۸۹	۰.۹۹	۱	۰.۹۶
		استقلال هیأت مدیره	۱۹.۹	۱۹.۱۵	۱۶.۷	۰.۸۳	۰.۹۵	۰.۹۹	۰.۹۲
اندازه هیأت مدیره		۱۸.۹	۱۶.۶۵	۱۳.۵۵	۰.۶۷	۰.۸۳	۰.۹۴	۰.۸۲	
نوع مالکیت		۱۹.۸	۱۸.۴	۱۵.۵۵	۰.۷۷	۰.۹۲	۰.۹۹	۰.۸۹	
کیفیت حسابرسی		۱۹.۹	۱۹.۵۵	۱۷.۳	۰.۸۶	۰.۹۷	۰.۹۹	۰.۹۴	
حسابرسی داخلی		۱۹.۵	۱۸.۵۵	۱۵.۷	۰.۷۸	۰.۹۲	۰.۹۷	۰.۸۹	
معیارهای مالی		نسبت های مالی	۱۸.۹	۱۷.۵۵	۱۴.۹	۰.۷۴۵	۰.۸۷	۰.۹۴	۰.۸۵
		نقدشوندگی سهام	۱۹.۹	۱۹.۱۵	۱۶.۷	۰.۸۳	۰.۹۵	۰.۹۹	۰.۹۳

نتیجه نهایی	میانگین نهایی	میانگین فازی			جمع فازی			زیر مولفه ها	مولفه اصلی
		$\sum N/20$	$\sum M/20$	$\sum L/20$	$\sum N$	$\sum M$	$\sum L$		
Accept	۰.۹۶	۱	۰.۹۹	۰.۸۹	۲۰	۱۹.۹	۱۷.۸۵	استانداردهای حسابداری	معیارهای غیر مالی
Accept	۰.۸۹	۰.۹۷	۰.۹۳	۰.۷۸	۱۹.۵	۱۸.۵۵	۱۵.۷	مدیریت سود	
Accept	۰.۹۴	۰.۹۹	۰.۹۷	۰.۸۶	۱۹.۹	۱۹.۵۵	۱۷.۳	اندازه شرکت	
Accept	۰.۷۸	۰.۸۹	۰.۸	۰.۶۶	۱۷.۹	۱۶.۱۵	۱۳.۲	عملکرد شرکت	
Accept	۰.۸۲	۰.۹۳	۰.۸۵	۰.۶۹۵	۱۸.۶	۱۷	۱۳.۹	فناوری اطلاعات	
Accept	۰.۸۳	۰.۹۴	۰.۸۴	۰.۷	۱۸.۹	۱۶.۹۵	۱۴	نگرش و طرز فکر مدیران	
Accept	۰.۸۸	۰.۹۷	۰.۹۱	۰.۷۸	۱۹.۵	۱۸.۲	۱۵.۶	توانایی مدیران	
Accept	۰.۷۲	۰.۸۱	۰.۷۳	۰.۶۱	۱۶.۳	۱۴.۶۵	۱۲.۳۵	اظهار نظر حسابرسان	
Accept	۰.۹۲	۱	۰.۹۴	۰.۸۲	۲۰	۱۸.۹	۱۶.۳۵	پیچیدگی شرکت	
Accept	۰.۹۴	۰.۹۹	۰.۹۷	۰.۸۶	۱۹.۹	۱۹.۵۵	۱۷.۳	ابزارهای حسابداری مدیریت	
Accept	۰.۹	۰.۹۹	۰.۹۲	۰.۷۹	۱۹.۹	۱۸.۵۵	۱۵.۸	ریسک شرکت	
Accept	۰.۹۵	۱	۰.۹۹	۰.۸۸	۲۰	۱۹.۸	۱۷.۷	مسئولیت اجتماعی	

منبع: یافته‌های پژوهش

نمودار ۱: رتبه بندی عوامل مؤثر بر شفافیت گزارشگری مالی

(منبع: یافته‌های پژوهش)

شرکت، نوع مالکیت، حسابرسی داخلی، مدیریت سود، شرایط اقتصادی، شرایط اجتماعی، توانایی مدیران، نسبت های مالی، نگرش و طرز فکر مدیران، فناوری اطلاعات، اندازه هیأت مدیره، برند، عملکرد شرکت، شرایط سیاسی، کنترل های داخلی و اظهار نظر حسابرس. از اینرو مدل مفهومی پژوهش به شرح ذیل ارائه می گردد:

مدل مفهومی پژوهش

منبع (یافته های پژوهش منبعث از روش دلفی فازی)

ریسک (R) چنانچه سال پر ریسک باشد عدد ۱ و در غیر اینصورت صفر (خلج، ۱۳۹۳). برند (BRAND) که از میزان درآمد عملیاتی برای اندازه گیری آن استفاده می شود (فوبرت و گیجسبرجتس^۱، ۲۰۱۰). اندازه شرکت (Size) از لگاریتم طبیعی دارایی ها استفاده می شود (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵). نسبت های مالی که نمونه ای از نسبت های مختلف ۵ گانه شامل نسبت جاری، بازده حقوق صاحبان سهام، نسبت سود به فروش، سود هر سهم، نسبت بدهی و گردش دارایی استفاده می شود.^۲ در این بخش، اطلاعات مربوط به ۸۱ شرکت منتخب در دوره زمانی ۱۳۹۶-۱۴۰۰ (۴۰۵ مشاهده) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته اند تا ارتباط بین متغیرها برای آزمون فرضیه تحقیق بررسی شود. در ابتدا آمار توصیفی ارائه می شود.

در ادامه به بررسی نرمال بودن توزیع متغیر وابسته به عنوان یکی از پیش فرض های رگرسیون پرداخته می شود. مقدار احتمال برای متغیر وابسته FRT مقدار احتمال برابر با ۰/۰۰۰ که این مقدار کمتر از ۵ درصد است لذا فرض صفر یعنی نرمال بودن متغیر وابسته رد می شود که با تبدیل لگاریتمی توزیع آن نرمال شده است، زیرا مقدار احتمال برابر با ۰/۰۸۴۱ بدست آمده است. در نمودار زیر (هیستوگرام) نرمال بودن متغیر تبدیل یافته کاملاً مشهود است:

۶. تحلیل های اضافی

با توجه به تعداد زیاد متغیرهای اثرگذار بر شفافیت گزارشگری مالی و به تبع آن مدل های رگرسیونی زیاد جهت پیش بینی شفافیت گزارشگری مالی در این قسمت یک نمونه از متغیرها (متغیر کیفیت حسابرسی به عنوان یکی از زیر معیارها) جهت پیش بینی شفافیت گزارشگری مالی مورد تحلیل و آزمون قرار می گیرد:

فرضیه پژوهش: بین کیفیت حسابرسی و شفافیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد. مدل رگرسیونی به شرح ذیل است:

$$\ln FRT_{it} = \alpha + \beta AQ_{it} + \gamma Controls_{it} + \epsilon_{it}$$

که در مدل فوق شفافیت گزارشگری مالی (FRT) به عنوان متغیر وابسته که برای اندازه گیری از متداول ترین معیار استفاده می شود. معیار کیفیت سود متداول ترین معیار اندازه گیری شفافیت گزارشگری مالی است (بهارستان و همکاران، ۱۳۹۸) و برای اندازه گیری آن از نسبت انحراف معیار جریان نقدی عملیاتی به انحراف معیار سود استفاده می شود (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵). متغیر مستقل کیفیت حسابرسی (AQ) که از معیار تجدید ارائه صورت های مالی استفاده می شود (بنی مهد و همکاران، ۱۳۹۵). γ به عنوان مجموع β متغیرهای کنترلی که در برگیرنده متغیرهای زیر است:

² .<https://felfelani.ir/>

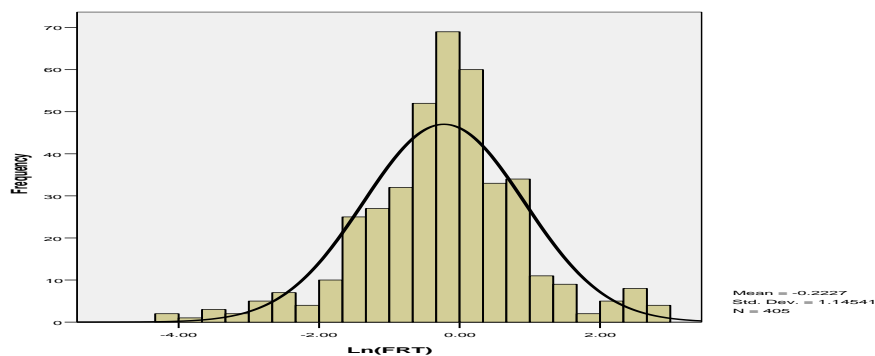
¹ Foubert & Gijssbrechts

جدول ۷: آمار توصیفی برای متغیرهای تحقیق

متغیرها	میانگین	میان	انحراف معیار	حداقل	حداکثر
شفافیت گزارشگری مالی	FRT	۱/۵۶	۰/۸۷	۲/۶۴	۰/۰۱
	Ln(FRT)	-۰/۲۲	-۰/۱۴	۱/۱۵	-۴/۲۲
کیفیت حسابرسی	AQ	۰/۸۵	۱	۰/۳۵	۱
ریسک	R	۰/۴	۰	۰/۴۹	۱
برند	BRAND	۵.۸۴۱.۴۹۴	۲.۴۱۴.۶۵۰	۱۰.۶۵۷.۲۶۴	۰
اندازه	Size	۱۶/۱۱	۱۵/۴۳	۲/۲۸	۱۱/۹۷
نسبت جاری	CR	۱/۷۱	۱/۳۶	۱/۳۶	۰/۱۳
بازده حقوق صاحبان سهام	ROE	۰/۳۶	۰/۳۷	۰/۲۹	-۰/۴۹
نسبت سود به فروش	PM	۴۰/۵۶	۳۴/۶۶	۳۷/۳	-۵۲/۳
سود هر سهم	EPS	۱۳۶۷/۱۹	۸۱۳/۴۴	۱۶۷۰/۶۱	-۶۰۴/۱۳
نسبت بدهی	DR	۰/۵۵	۰/۵۴	۰/۲۸	۰
گردش دارایی	AF	۰/۵۱	۰/۵	۰/۳۹	-۰/۰۶

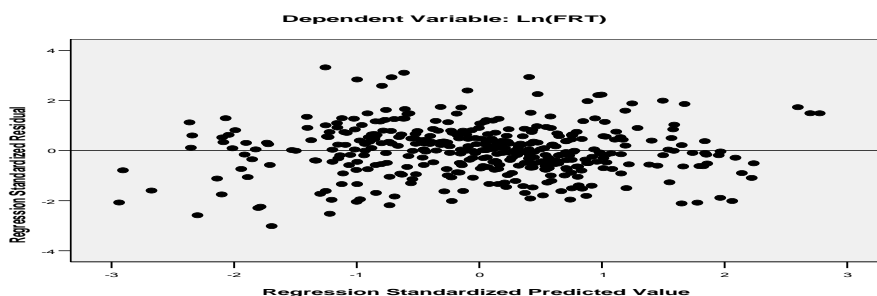
جدول ۸: آزمون کلموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن متغیر وابسته تحقیق

نتیجه	مقدار احتمال	مقدار Z کلموگروف - اسمیرنوف	انحراف معیار	میانگین	تعداد	متغیر وابسته
غیر نرمال	۰.۰۰۰	۵.۶۲	۲.۶۴	۱.۵۶	۴۰۵	شفافیت گزارشگری مالی
نرمال	۰.۰۸۴	۱.۲۶	۱.۱۵	-۰.۲۲	۴۰۵	لگاریتم طبیعی

نمودار ۲: نمودار نرمالیتی متغیر وابسته

Scatterplot

نمودار ۳: نمودار پراکندگی تشخیص همسانی واریانس

فرضیه پژوهش: بین کیفیت حسابداری و شفافیت گزارشگری مالی رابطه معناداری وجود دارد.
فرضیه بر اساس مدل زیر مورد بررسی قرار می‌گیرد:

$$\ln FRT_{it} = \alpha + \beta AQ_{it} + \gamma Controls_{it} + \varepsilon_{it}$$

در جداول زیر مدل با اثرات ثابت برآورد شده است مقدار احتمال معنی‌داری F برای برابر با ۰/۰۰۰ است. این مقدار کمتر از ۰/۰۵ است بنابراین فرض صفر در سطح اطمینان ۹۵ درصد رد می‌شود، یعنی در سطح اطمینان ۹۵ درصد مدل معنی‌داری وجود دارد. میزان ضریب تعیین برابر با ۰/۶۵ است که این مقدار نشانگر ارتباط بسیار قوی بین متغیر FRT با متغیر مستقل و همچنین متغیرهای کنترلی است. مقدار آماره دوربین واتسون برابر با ۱/۷۶ است و مقادیر VIF برای متغیرها کمتر از ۱۰ بوده و بیشترین مقدار آن برابر با ۲/۸۷ (برای متغیر ROE) است. مقدار آماره t برای AQ برابر با ۳/۶۲- است این مقدار چون در ناحیه رد فرض صفر قرار می‌گیرد، لذا رابطه با AQ با متغیر وابسته FRT معنادار و منفی است. بنابراین فرضیه تحقیق تایید می‌گردد. همچنین رابطه BRAND و Size و ROE معنادار و منفی و EPS معنادار و مثبت بوده ولی سایر متغیرهای کنترلی با متغیر value رابطه معناداری ندارند. مقدار احتمال برای عرض از مبدا یا مقدار ثابت مدل نشانگر معنادار و مثبت بودن این قسمت در مدل است.

همچنین نمودارهای پراکنش باقیمانده در مقابل مقادیر برآورد شده جهت تشخیص همسانی واریانس به عنوان یکی دیگر از پیش فرض‌های رگرسیون بررسی می‌شود. نمودارهای باقیمانده در مقابل مقادیر برآورد شده حاوی اطلاعات بسیار مهمی است از جمله اینکه نداشتن الگوی منظم در پراکنندگی این نقاط می‌تواند موید همسانی واریانس که یکی از پیش فرض‌های مدل - بندی رگرسیونی است می‌باشد. در نمودار زیر پراکنندگی تصادفی بوده و الگومند نیست.

در این قسمت مدل مناسب (مدل ادغام شده، مدل با اثرات ثابت و یا مدل با اثرات تصادفی) انتخاب می‌گردد.

جدول ۹: آزمون چاو و آزمون هاسمن برای انتخاب مدل مناسب

نتیجه	آزمون هاسمن			آزمون چاو یا لیمر		
	مقدار احتمال	درجه آزادی	مقدار کای-دو	مقدار احتمال	درجه آزادی	مقدار
مدل با اثرات ثابت	۰/۰۰۰	۱۰	۹۴/۲۰	۰/۰۰۰	۸ و ۳۱۴	۴/۸۱
				۰/۰۰۰	۸۰	۳/۱۲
						۲۴

مقدار احتمال آزمون چاو برای مدل پژوهش برابر با ۰/۰۰۰ است که این مقادیر کمتر از ۰/۰۵ است، بنابراین مدل مورد استفاده از نوع مدل با اثرات است براساس آزمون هاسمن مقادیر احتمال برای مدل کمتر از ۰/۰۵ است که نشانگر مدل با اثرات ثابت است.

جدول ۱۰: برآورد و آزمون پارامترهای مدل پژوهش

VIF	نتیجه	مقدار احتمال	مقدار t	مقدار ضرایب	پارامترها	
-	معنادار و مثبت	۰/۰۰۳	۲/۹۹	۴/۸۶۶	مقدار ثابت	
۱/۱۳	معنادار و منفی	۰/۰۰۰	-۳/۶۲	-۰/۴۹۲	AQ	کیفیت حسابداری
۱/۰۵	بی‌معنی	۰/۳۰۲	۱/۰۳	۰/۰۸۶	R	ریسک
۱/۴۸	معنادار و منفی	۰/۰۰۳	-۲/۹۸	-۰/۰۰۰۰۰۰۱۶	BRAND	برند
۲/۶۷	معنادار و منفی	۰/۰۱۱	-۲/۵۵	-۰/۲۶۵	Size	اندازه
۱/۹۴	بی‌معنی	۰/۷۹۱	-۰/۲۷	-۰/۰۱۵	CR	نسبت جاری
۲/۸۷	معنادار و منفی	۰/۰۲۳	-۲/۲۹	-۰/۶۰۸	ROE	بازده حقوق صاحبان سهام
۲/۲۹	بی‌معنی	۰/۱۸۵	۱/۳۳	۰/۰۰۳	PM	نسبت سود به فروش
۲/۲۷	معنادار و مثبت	۰/۰۱۵	۲/۴۴	۰/۰۰۰۱	EPS	سود هر سهم
۲/۵۴	بی‌معنی	۰/۰۵۳	-۱/۹۴	-۰/۷۳۲	DR	نسبت بدهی
۲/۵۳	بی‌معنی	۰/۹۹۷	۰/۰۰	-۰/۰۰۱	AF	گردش دارایی
۰/۰۰۰	مقدار احتمال F		۶/۵۵	مقدار F		
۱/۷۶	دوربین واتسون		۰/۶۵	ضریب تعیین		

۷. نتیجه گیری و پیشنهادها

شرکتهای پذیرفته شده در بازار سرمایه ایران دارای ذی نفعان و ذی حقان زیادی می باشد که برای تصمیم گیری های خود از اطلاعات شرکتهای استفاده می نمایند. زمانی ذی نفعان و ذی حقان مربوطه توان تصمیم گیری صحیحی را دارند که شرکتهای اطلاعات مالی خود را به صورتی کاملاً شفاف ارائه نمایند. هدف از ارائه اطلاعات شفاف افزایش میزان پاسخگویی شرکتهاست. به عبارتی شرکتهای گزارش های مالی واحد تجاری، واقعیت های اقتصادی واحد تجاری را به شیوه ای که برای استفاده کنندگان صورت های مالی قابل درک باشند ارائه کنند. هدف از این پژوهش شناسایی عوامل موثر بر شفافیت مالی شرکت ها در بازار سرمایه است. بدین منظور پس از مطالعه متون تخصصی و نظرخواهی از خبرگان چهار عامل اصلی موثر بر شفافیت مالی شامل عوامل بیرونی و مرتبط با بازار با شش زیر مولفه، معیارهای راهبری شرکتی با هشت زیر مولفه، معیارهای مالی با شش زیر مولفه و معیارهای غیر مالی با هشت زیر مولفه شناسایی شدند. از میان ۲۸ عامل شناسایی شده همه عوامل مورد پذیرش نهایی قرار گرفتند. از میان عوامل مربوطه مدیریت ریسک، استانداردهای حسابداری، مسئولیت اجتماعی، ریسک صنعت، کیفیت حسابرسی، اندازه شرکت، ابزارهای حسابداری مدیریت، رقابت بازار، استقلال هیأت مدیره، نقدشوندگی سهام، پیچیدگی شرکت، کمیته حسابرسی، ریسک شرکت، نوع مالکیت، حسابرسی داخلی و مدیریت سود دارای نمره پذیرش بالای ۰/۹ بودند و عوامل دیگر شامل شرایط اقتصادی، شرایط اجتماعی، توانایی مدیران، نسبت های مالی، نگرش و طرز فکر مدیران، فناوری اطلاعات و اندازه هیأت مدیره دارای نمره پذیرش بالای ۰/۸ بودند و در نهایت برند، عملکرد شرکت، شرایط سیاسی، کنترل های داخلی و اظهار نظر حسابرس دارای نمره پذیرش بالای ۰/۷ بودند. عوامل شناسایی شده همگی منبعث از شرایط اقتصادی خاص جامعه هستند که با یکدیگر در ارتباط هستند. توجه دقیق به این عوامل شفافیت گزارشگری مالی شرکتهای پذیرفته در بورس اوراق بهادار تهران را افزایش می دهد. رتبه عوامل مربوطه با یکدیگر اختلاف زیادی ندارند و لذا همه عوامل با توجه به نرخ پذیرش بالای دریافتی شرکتهای را در افزایش شفافیت کمک خواهد نمود.

همچنین رابطه بین کیفیت حسابرسی و شفافیت گزارشگری مالی به عنوان نمونه ای از عوامل موثر بررسی شد که در نهایت رابطه کیفیت حسابرسی و شفافیت گزارشگری مالی رد نشد. علت تایید این فرضیه نقش بالای نظارت در بهبود پاسخگویی و افزایش شفافیت می باشد که مورد توجه سازمان بورس اوراق بهادار نیز می باشد. با افزایش کیفیت حسابرسی

شرکت ها در خصوص اطلاعات مالی دقت بیشتری به عمل می آورند تا اعتبار گزارش های مالی را در جامعه افزایش دهند. نتایج این پژوهش با پژوهش های اسلام و همکاران (۲۰۲۳)؛ معبودی و همکاران (۱۴۰۱)؛ عزلتی و همکاران (۱۴۰۰)؛ بشکوه (۱۴۰۰)؛ مقدم و همکاران (۱۳۹۹)؛ تا حدی همخوانی داشت. با توجه به شرایط اجتماعی، اقتصادی و سیاسی کشور تعیین مولفه های مدیریت ریسک، استانداردهای حسابداری و مسئولیت اجتماعی به عنوان مهم ترین عوامل اثرگذار بر شفافیت گزارشگری مالی صحیح به نظر می رسد. برای مثال در خصوص مدیریت ریسک شرایط پر ریسک کشور این موضوع را تأیید می نماید. دسترسی بودن استانداردهای حسابداری نیز که با مشخص نمودن روش های حسابداری بر شفافیت گزارشگری مالی اثرگذار است و در نهایت توجه به شرایط مردم نیز که برگرفته از مسئولیت اجتماعی است در شرکتهای بورسی دارای اهمیت فراوانی است.

با توجه به عوامل شناسایی شده شرکتهای در بحث شفافیت گزارشگری مالی پیشنهاداتی به شرح ذیل ارائه می شود:

مدیران در هنگام ارائه دقیق و شفاف اطلاعات به بحث مدیریت ریسک توجه نمایند و زیان های احتمالی ناشی از ارائه و عدم ارائه اطلاعات را در نظر بگیرند. در جهت افزایش اعتبار صورت های مالی رعایت استانداردهای حسابداری را مورد توجه قرار دهند و استانداردها را نیز با تدوین استانداردهای دقیق بر شفافیت گزارشگری مالی بیفزایند. مسئولیت اجتماعی نیز موضوعی است که با اشاعه فرهنگ توجه به آن توسط نهادهای سیاست گذار دولتی در نهایت سبب افزایش شفافیت گزارشگری مالی خواهد شد. با توجه به اینکه تعداد عوامل موثر بر شفافیت گزارشگری مالی ۲۸ مورد می باشد و همگی با یکدیگر در ارتباط هستند، لذا شرکتهای در جهت افزایش اعتبار بخشی به گزارش های مالی و کمک به تصمیم گیری ذی نفعان و ذی حقان باید تمامی عوامل را به صورت دقیق مورد توجه قرار دهند. به پژوهشگران آتی نیز پیشنهاد می شود که در جهت غنی نمودن مبانی نظری و تجربی موضوع، تحلیل رگرسیونی مدل مفهومی پژوهش حاضر را برای تکمیل پژوهش حاضر انجام دهند.

فهرست منابع

امیری، اسماعیل، خدای پور، احمد، کامیابی، یحیی، (۱۳۹۷).
اثر رفتارهای کوتاه بینانه و خوش بینانه مدیریت بر شفافیت اطلاعات مالی، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، (۲)۷، ۱۴۱-۱۷۷.
بشکوه، مهدی، (۱۴۰۰)، رتبه شفافیت گزارشگری مالی مبتنی بر ویژگی های کیفی اطلاعات حسابداری؛ ارائه مدل

- عزلتی، فاطمه، نوری فرد، یداله، امام وردی، قدرت اله، دارابی، رویا، حاجیه، زهره. (۱۴۰۰). نقش سازوکارهای نظارتی بر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۰(۳۸)، ۶۹-۸۶.
- بنی مهد، بهمن، عربی، مهدی، حسن پور، شیوا، (۱۳۹۵)، پژوهش های تجربی و روش شناسی در حسابداری، چاپ دوم، تهران: انتشارات ترمه.
- بهارستان، جلال، خان محمدی، محمدحامد، یزدانی، شهره، (۱۳۹۸)، رتبه بندی روش های اندازه گیری شفافیت گزارشگری مالی: کاربرد تجزیه و تحلیل سلسله مراتبی، مجله دانش حسابداری، ۱۰(۲)، ۱۵۷-۱۸۲.
- پیری، حبیب. (۱۴۰۱). مطالعه نقش توانایی مدیریت، نفوذ سیاسی و فشار مالی بر کیفیت گزارشگری مالی بانکهای فعال در بورس. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۱(۴۴)، ۴۱۰-۳۹۱.
- حیدری، مهدی، منصورفر، غلامرضا، رضایی، مهدی، (۱۳۹۵)، بررسی اثر کیفی اجزای افشاء ریسک شرکتی بر عدم تقارن اطلاعاتی با توجه به متغیرهای تعدیل گر ریسکی بودن، شرایط رکود و تحلیل گران نهادی در بورس اوراق بهادار تهران، تحقیقات مالی، ۱۸(۳)، ۴۱۴-۳۹۱.
- خلج، مهدی، (۱۳۹۳)، پر ریسک ترین و کم ریسک ترین صنایع بورس، نشریه اقتصاد و بیمه، ماهنامه آبان ۱۳۹۳، شماره ۴۷.
- خواجهی، شکراله، جهان دوست مرغوب، مهران، ویسی حصار، ثریا، (۱۴۰۰)، تأثیر توانایی مدیران بر پیامدهای عدم شفافیت اطلاعات شرکت، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۰(۱)، ۱۴۹-۱۸۵.
- خواجهی، شکراله، قدیریان آرانی، محمدحسین، قدیریان آرانی، زهره، نصیری فر، هاشم، (۱۴۰۱)، تأثیر هزینه نقدشوندگی موجودی ها بر رابطه بین کیفیت اطلاعات حسابداری و اعتبار تجاری، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۱(۱)، ۷-۲۸.
- رسولی، حبیب اله، رمضان احمدی، محمد، نصیری، سعید، بصیرت، مهدی. (۱۴۰۲). تأثیر قدرت مدیرعامل بر کیفیت گزارشگری متقلبان. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۲(۴۵)، ۳۱۷-۳۳۴.
- زحمتکش، زینب، معین الدین، محمود، ناظمی اردکانی، مهدی، (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر زبان گزارشگری تجاری توسعه پذیر بر شفافیت اطلاعات مالی در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، ۸(۱)، ۱۴۷-۱۷۱.
- عزلتی، فاطمه، نوری فرد، یداله، امام وردی، قدرت اله، دارابی، رویا، حاجیه، زهره. (۱۴۰۰). نقش سازوکارهای نظارتی بر افشای داوطلبانه اطلاعات غیرمالی. دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۱۰(۳۸)، ۶۹-۸۶.
- عظیمی، مجید، گنجی ارجنکی، سمیه، (۱۳۹۵)، تأثیر مسئولیت پذیری اجتماعی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی، مطالعات حسابداری و حسابرسی، ۵(۱۷)، ۹۶-۱۱۱.
- علوی، سیدمصطفی، قائمی، محمدحسین، رضازاده، جواد، (۱۳۹۶)، بررسی تاثیر فعالیت های کمیته های حسابرسی بر گزارشگری مالی، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، ۶(۱)، ۳۵-۶۶.
- مقدم، حسین، خسروی پور، نگار، لشگری، زهرا، فرساد، غلامرضا، توانگر، افسانه، (۱۳۹۹)، شفافیت گزارشگری مالی، گزارش حسابداری و تغییرات ساختار سرمایه شرکت ها، دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت، ۹(۳۵)، ۳۲۱-۳۳۸.
- نمازی، نویدرضا، دهقانی، سعیده، (۱۴۰۱)، بررسی رابطه بین نوآوری شرکت و شفافیت اطلاعات حسابداری با تأکید بر نقش تعدیلی ابعاد حسابرسی، پژوهشهای کاربردی در گزارشگری مالی، ۱۱(۱)، ۱۸۷-۲۲۴.
- یوسفی اصل، فرزانه، ملانظری، مهناز، سلیمانی امیری، غلامرضا، (۱۳۹۳)، تبیین مدل شفافیت گزارشگری مالی، پژوهش های تجربی حسابداری، ۴(۴)، ۱-۳۸.
- یوسفی اصل، فرزانه، ملانظری، مهناز، سلیمانی امیری، غلامرضا، (۱۳۹۵)، ارزیابی الگوی شفافیت گزارشگری مالی پیشنهادی بر مبنای نقد شونددگی سهام، مجله دانش حسابداری، ۷(۲۴)، ۱۱۳-۱۳۶.
- Akerlof, G.A., Spence, A.M., Stiglitz, J.E. (1970). Asymmetric Information. Annual Review of Sociology. 2, 263-284.
- Barth, M. E., & Schipper, K. (2008). Financial Reporting Transparency. Journal of Accounting, Auditing & Finance, Vol(n). 23(2), pp.173-190.
- Chima, Emmanuel, ikunle, Jide, Ahmed A. Zik-Rullahi, (2015), The impact of XBRL on financial reporting: a conceptual Analysis, International Journal of Empirical Finance, Vol. 4, No. 2, pp: 78-85.
- Chulkov, Dmitriy and Wang, Xiaoqiong, (2022), Corporate Social Responsibility and Financial Reporting Quality. Available at SSRN: <https://ssrn.com>
- Claessens, S., and J.P.H. Fan. (2002). Corporate Governance in Asia: A Survey, International Review of Finance, 3(2), 71-103.
- Erin, O. and Adegboye, A. (2022), "Do corporate attributes impact integrated reporting quality? An

- Nurunnabi, M. (2021), "Disclosure, Transparency, and International Financial Reporting Standards", *International Financial Reporting Standards Implementation: A Global Experience (Contributions to International Accounting)*, Emerald Publishing Limited, Bingley, pp. 199-311.
- Salewski, Marcus & Henning Zülch. (2012). "The Impact of Corporate Social Responsibility (CSR) on Financial Reporting Quality". Available at SSRN: <https://ssrn.com>.
- Simon .C. (2006). Corporate Information Transparency", *Journal of Management Development*, 25 (10),1029 – 1031.
- Truong, Loc Dong, Thai Xuan Le, and H. Swint Friday. (2022), The Influence of Information Transparency and Disclosure on the Value of Listed Companies: Evidence from Vietnam. *Journal of Risk and Financial Management*, 15: 345.
- empirical evidence", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 20 No. 3/4, pp. 416-445.
- Fernandes, R.B. and Barbosa, A. (2022), "Factors associated with the voluntary disclosure of the integrated report in Brazil", *Journal of Financial Reporting and Accounting*, Vol. 20 No. 3/4, pp. 446-471.
- Fung, B. (2014). The demand and need for transparency and disclosure in corporate governance. *Universal Journal of Management*, 2(2), 72-80.
- Gonzalez, Maximiliano, Alexander Guzmán, Diego Fernando Téllez, and María Andrea Trujillo. (2021). What you say and how you say it: Information disclosure in Latin American firms. *Journal of Business Research*, 127: 427-43.
- Habibi, A., Firouzi Jahantigh, F., Sarafrazi, A., (2015), Fuzzy Delphi Technique for Forecasting and Screening Items, *Asian Journal of Research in Business Economics and Management*, Vol. 5, No. 2, pp. 130-143.
- Ijiri, Y., Jaedicke, R.K. (1996). Reliability and Objectivity of Accounting Measurements. *The Accounting Review*. 41, 474-483.
- Islam, M., Slof, J. and Albitar, K. (2023), "The mediation effect of audit committee quality and internal audit function quality on the firm size-financial reporting quality nexus", *Journal of Applied Accounting Research*, Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print. <https://doi.org/10.1108/JAAR-06-2022-0153>
- Joshi, R., Banwet, D., Shankar, R., (2011), A Delphi-AHP-TOPSIS based benchmarking framework for performance improvement of a cold chain, *journal of Expert Systems with Applications*, vol. 38, n. 2, pp. 10170-10182.
- Lang, M., Lins, K.V., Maffett, M. (2012). Transparency, liquidity, and valuation: International evidence on when transparency matters most. *Journal of Accounting Research*, 50(3), 729-774.
- Liu Y., Heinberg M., Huang X. & Eisingerich A.B., (2022), Building a competitive advantage based on transparency: When and why does transparency matter for corporate social responsibility? *Business Horizons*, in press.
- Liu, Chengcheng, Li, Qing, Lin, Yu-En, (2022), Corporate transparency and firm value: Does market competition play an external governance role?, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, in press.
- Liu.N, Laing.E, Cao.Y, Zhang. X. (2018). Institutional Ownership and Corporate Transparency in China, *Finance Research Letters*, Vol. 24, pp. 328-336.
- Lobo, G. J., Xie, Y., Zhang, J. H. (2017). Innovation, financial reporting quality, and audit quality. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 51, 719-749.
- Nguyen, Tran Thai Ha, Wing-Keung Wong, Gia Quyen Phan, Dang Thanh Minh Tran, and Massoud Moslehpour. (2021). Corporate valuation spurred by information transparency in an emerging economy. *Annals of Financial Economics*, 16: 1-21.

Accounting Knowledge & Management Auditing

Vol. 14/ No. 56/ Winter 2024

Fuzzy explanation of the model for predicting the transparency of financial reporting in Tehran Stock Exchange listed companies

Yunus Parvareh

PhD student in accounting, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

Parvarah_u@yahoo.com

Mahmoud Rahmani

Assistant Professor, Department of Management, Sanandaj Branch, Islamic Azad University, Sanandaj, Iran.

(corresponding author)

Mahmoud.Rahmani@iau.ac.ir

Mehrdad Ghanbari

Assistant Professor of Accounting Department, Kermanshah Branch, Islamic Azad University, Kermanshah, Iran.

ghanbari@iauksh.ac.ir

Abstract

Transparency of financial reporting means that the financial reports of the business entity present the economic realities of the business entity in a way that is understandable to the users of the financial statements. The transparency of financial reporting is one of many influential factors that help external stakeholders and interested in knowing the financial status or performance of the company. The purpose of this research is to identify the factors affecting the transparency of financial reporting based on the study of specialized texts and the opinion of 20 experts in the field of financial reporting. Kappa index was used to check the reliability of the components. In order to quantify the identified factors, fuzzy calculations were used in Excel spreadsheet software. The findings of the research showed that external and market-related factors with six sub-components, corporate governance criteria with eight sub-components, financial criteria with six sub-components and non-financial criteria with eight sub-components affect the transparency of financial reporting of companies accepted in the Tehran Stock Exchange. Also, the relationship between audit quality and transparency of financial reporting was not rejected. Based on the findings of the research, it is concluded that the factors affecting the transparency of financial reporting are different in different economic environments, which should be considered when making decisions and policies.

Keywords: Transparency of Financial Reporting, External Factors, Corporate Governance Criteria, Financial Criteria, Non-Financial Criteria